

Ale kommun
kommun@ale.se

2024-02-29
Dnr 2023:4186

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid Nolskolan i
Ale kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Nolskolan i Ale kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Nolskolan i följande utsträckning:

Rektorns kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.
- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Elevernas ordinarie lärare behöver i större utsträckning följa upp det som eleverna har arbetat med under den extra studietiden, både med undervisande lärare på den extra studietiden och med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 augusti 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektorns kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för

undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Det framgår av granskningen att rektorn i viss mån har informerat personalen om den extra studietidens syfte och mål. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn har gett muntlig information till skolpersonalen om den extra studietiden. Det framkommer bland annat att rektorn har pratat med lärarna om den extra studietiden på en arbetsplatsträff när lagstiftningen trädde ikraft samt på en planeringsdag vid ett tillfälle inför läsårsstarten. Rektorn uppger dock att hen inte diskuterat den extra studietiden så mycket med lärarna. Vidare uppger rektorn att information om den extra studietiden har kommunicerats återkommande i månadsbrev, i rektorsbrev samt på skolans informationsportal. Av informationen som förmedlats till lärarna så har det framkommit vilka lärare som ska bemanna den extra studietiden, att det är en del av lärarnas totala undervisningstid, att den är frivillig och öppen för alla elever samt att det inte enbart handlar om läxhjälp utan också att det finns möjlighet till fördjupning och att arbeta i kapp i något ämne.

Vidare visar granskningen att rektorn inte kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att elever som har stora behov av den extra studietiden särskilt bör uppmuntras till att delta, och att dessa behov kan se olika ut. Det framgår att rektorn kommunicerat med lärarna att de på utvecklingssamtalen kan komma överens med elever och vårdnadshavare om att eleverna ska gå på den extra studietiden. Lärarna uppger också att rektorn har pratat om den extra studietiden på lärarnas medarbetarsamtal och i samtal kring tjänstefördelningen. Rektorn har vid dessa tillfällen till exempel frågat om vilka elever som kommit till den extra studietiden men samtalen har inte handlat om vilka elever som rektorn eller lärarna bedömer borde gå på den extra studietiden. Samtalen mellan rektorn och lärare har inte heller handlat om att det ska göras en insats för någon särskild elevgrupp eller att motivationsarbetet kan utformas på ett sätt så att både pojkar och flickor väljer att delta på den extra studietiden.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov men bemannar inte den extra studietiden utifrån en analys av dessa. Av intervjun med rektorn och lärarna framgår att rektorn har bemannat den extra studietiden utifrån vilka lärare som inte har tillräckligt med undervisningstid i sina ordinarie ämnen; sammanlagt fyra lärare. Rektorn uppger att de lärare som inte har tillräckligt många undervisningstimmar är de som får bemanna den extra studietiden. Rektorn uppger vidare att hen inte bemannat den extra studietiden utifrån ett identifierat behov hos eleverna, till exempel att resultaten i något ämne visat sig vara låga. Vidare framgår det av intervjun med rektorn att fokus vid bemanningen av den extra studietiden har varit att eleverna ska få stöd i matematik, svenska, engelska och till viss grad även natur- och samhällsorienterade ämnen. Däremot går det inte att få stöd i musik, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, slöjd eller moderna språk, uppger rektorn.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Granskningen visar att rektorn ger generella förutsättningar för planering och uppföljning av den extra studietiden, men att det inte finns gemensamma rutiner eller riktlinjer för sådant arbete kopplat till den extra studietiden. Det framgår av intervjuerna med rektorn att personalen har olika mötesforum och lärarna uppger att de i sina veckovisa möten inom arbetslaget har tid för att prata om den extra studietiden. Dock framgår av intervjuer med lärare och rektorn att det inte har tydliggjorts för lärarna när och hur samverkan sker om innehållet och upplägget av undervisning i form av extra studietid. Lärarna uppger i intervjun att det inte har kommunicerats några särskilda förväntningar från rektorn om att den extra studietiden ska planeras och följas upp av elevens ordinarie lärare. Vidare framkommer det i intervjun med lärarna att rektorn inte har avsatt tid för att lärarna ska planera och följa upp de arbetsuppgifter som eleverna ska arbeta med under den extra studietiden.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

Utvecklingsområde 1

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.

Av granskningen framgår att rektorn har gett lärarna generell information om den extra studietiden; till exempel hur den ska organiseras samt att den är öppen för alla elever. Granskningen visar dock att rektorn inte närmare på ett tydligt sätt betonat vikten av att lärarna särskilt bör uppmuntra de elever som har stora behov till att delta, och att dessa behov kan se olika ut.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att uppmuntra alla de elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att förtydliga för lärare och övrig personal att de särskilt ska uppmuntra de elever som har stora behov av att delta i undervisning i form av extra studietid, såväl de elever som inte når betygskriterierna som de elever som gör det men har förutsättningar att nå längre.

Utvecklingsområde 2

- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Skolinspektionens granskning visar att bemanningen av den extra studietiden utgår ifrån vilka lärare som har tid till förfogande i sin tjänst utan att ta hänsyn till elevernas behov.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att rektorn och arbetslagen bemannar den extra studietiden utifrån de behov som identifierats vid uppföljningen av elevernas utbildning såsom elevernas kunskapsresultat. Det kan exempelvis handla om att bemanna med lärare som är behöriga i de ämnen där elever har störst behov av att utveckla sina kunskaper. Det behöver dock inte alltid handla om ämnen där elevers kunskapsresultat är lägre. Syftet med den extra studietiden är att oavsett elevernas kunskapsnivå skapa bättre förutsättningar för elever att nå längre i sin kunskapsutveckling.

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn vid bemanningen av undervisningen i form av extra studietid i större utsträckning utgår från de behov som identifierats vid uppföljningen av skolenhetens kunskapsresultat.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Lärarna informerar övergripande om den extra studietiden och att den är öppen för alla och att den är frivillig, men det finns inte något gemensamt arbete för att uppmuntra elever att delta i den extra studietiden. Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår att lärarna på olika sätt informerar om den extra studietiden. Det framgår att lärarna pratar med eleverna om den extra studietiden och att lärarna uppmanar elever att delta på den extra studietiden, framförallt om eleven varit frånvarande och missat undervisning. Vidare framgår det att lärarna uppmuntrar och informerar om den extra studietiden bland annat genom föräldramöte och via vecko- eller månadsbrev. Lärarna uppger också att de påminner eleverna under skoldagen och informerar eleverna att den extra studietiden är ett bra tillfälle för dem att arbeta med läxorna. Det framgår också av intervjun med lärarna att de för vissa elever har överenskommelser med elever och vårdnadshavare om att elever ska komma på den extra studietiden. Lärarna uppger dock att det inte finns ett något gemensamt arbete för att få fler elever att delta på den extra studietiden utan lärare uppmanar enskilda elever på eget initiativ. Enligt informationsinhämtningen är det cirka 10 procent av eleverna som deltar på den extra studietiden och av de elever som deltar på den extra studietiden är det nästan uteslutande flickor, cirka 90 procent. På studietidspasset som Skolinspektionen deltog på bekräftades den bilden då det endast var flickor närvarande. Lärarna uppger att det inte har gjorts någon särskild satsning på att få fler elever att delta eller att få fler pojkar att delta. I årskurs 5 uppger lärarna att deltagandet generellt är lågt på grund av att den schemalagda tiden för studietiden, såväl veckodagen som tiden på dagen, inte uppskattas av eleverna.

Lärares planering av den extra studietiden

Granskningen visar att elevernas ordinarie lärare i vissa fall planerar vad eleverna ska arbeta med på den extra studietiden, men att det är främst eleverna som bestämmer själva vad de ska arbeta med. Av intervjuer med lärare framgår det att det förekommer att elevernas ordinarie lärare tillsammans med eleverna planerar specifika uppgifter som eleverna ska arbeta med. Rektorn uppger att lärare som bemannar den extra studietiden inte planerar den extra studietiden utan är där för att hjälpa elever eftersom det vanligaste är att elever går dit för att göra sin läxa eller arbeta i kapp med uppgifter som de ligger efter med. Rektorn uppger vidare att det endast är när läraren på den extra studietiden och elevens ordinarie lärare är samma person, som läraren på studietiden har kunskap om planeringen och vad en elev ska arbeta med. Vidare framgår av intervjun med lärarna att eleverna oftast inte meddelar att de ska delta på den extra studietiden. Det framgår i intervjun med lärare och elever att eleverna oftast arbetar med sina läxor på den extra studietiden. Lärarna uppger vidare att det kan förekomma att undervisande lärare meddelar läraren som bemannar den extra studietiden att en elev ska komma till studietiden och vad den eleven ska arbeta med. I dessa fall får undervisande lärare återkoppling gällande vilka elever som deltog på den extra studietiden, hur det gått och om det varit något som eleven inte kunnat få hjälp med.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i den extra studietiden ges vid behov ett aktivt lärarstöd och lärarna genomför undervisningen utifrån elevens planering på sådant sätt att eleverna upplever den som stimulerande. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att elever som deltar i den extra studietiden främst arbetar individuellt i ämnena matematik, svenska och engelska men att elever inför prov kan arbeta med uppgifter i andra ämnen. Lärarna och rektorn uppger vidare att det finns förutsättningar för lärarna att ge varje elev ett aktivt lärarstöd i arbetet. Av Skolinspektionens observation framgår att läraren uppmärksammar eleverna på olika sätt och ser till att eleverna arbetar med sina uppgifter. Läraren är under den extra studietiden observant och ger elever vid behov stöd som utgår från deras individuella behov och önskemål. Vidare framgår det av intervjun med eleverna att det oftast är god studiero på den extra studietiden. Eleverna uppger också att de får den hjälp de behöver under den extra studietiden.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Av granskningen framgår att elevens ordinarie lärare i viss mån följer upp elevens arbete på den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att när det inte är elevernas ordinarie lärare som bemannar den extra studietiden följer lärarna sällan upp om eleven deltagit eller hur det har gått med arbetsuppgifterna på den extra studietiden. Av intervjuer med lärarna framgår dock att det händer att den

ordinarie läraren informerar studietidsläraren om att en enskild elev ska delta på den extra studietiden för att arbeta med specifika uppgifter. När det sker följer läraren upp elevens arbete med läraren som bemannat den extra studietiden och om det behövs tas även kontakt med vårdnadshavare. Rektorn uppger i intervjun att lärarna i enstaka fall följer upp en elevs arbete på den extra studietiden i de fall eleven och lärare kommit överens om att eleven ska gå på den extra studietiden. Rektorn uppger att det kan handla om att en elev varit sjuk och då får eleven uppgifter som den ska arbeta med på den extra studietiden. Av intervjun med eleverna framgår att det förekommer att lärare frågar om elever varit med på den extra studietiden och hur det har gått.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Elevernas ordinarie lärare behöver i större utsträckning följa upp det som eleverna har arbetat med under den extra studietiden, både med undervisande lärare på den extra studietiden och med eleverna.

Skolinspektionens granskning visar att det varierar om lärarna följer upp vad eleverna arbetat med under den extra studietiden. När elevernas ordinarie lärare bemannar den extra studietiden följs arbetet upp i dialog med eleven. Däremot följs arbetet inte upp i samma utsträckning när elevernas ordinarie lärare inte bemannar den extra studietiden.

För att den extra studietiden ska hålla en hög kvalitet är det viktigt att elevens ordinarie lärare också följer upp vad eleven har arbetat med. Uppföljning av den extra studietiden ska genomföras under lärares ledning.² Uppföljning bör ske tillsammans med undervisande lärare på den extra studietiden men också i dialog med eleven som deltagit i den extra studietiden. Lärares uppföljning tillsammans med eleven signalerar att arbetet på studietiden är viktigt, och uttrycker också en förväntan om att eleven ska gå dit som överenskommet. Uppföljningen bidrar även till att eleven ges mer inflytande över sin läroprocess. Inflytande över och i det egna lärandet utgör grunden för att eleven ska känna sig delaktiga i det sammanhang som den ingår i. När eleven har inflytande över sitt lärande blir det i större utsträckning meningsfullt, begripligt och hanterbart, vilket leder till en känsla av sammanhang.³

² Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 17

³ Skolverket (2023) *Alla elevers inflytande över sitt eget lärande*. Stockholm: Skolverket, s. 9

Skolinspektionen rekommenderar därför ordinarie lärare att i större utsträckning följa upp det som eleverna har arbetat med under den extra studietiden.

På Skolinspektionens vägnar

 Tobias Thorén
Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

 Ola Cederblad
Föredragande
Signerat av: Ola Cederblad

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Mikaeil Yousefi deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Nolskolan genomfördes den 18–19 januari 2024. Ansvariga utredare var Ola Cederblad och Mikaeil Yousefi.

Vid Nolskolan bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten 340 elever.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4–6, som omfattade 154 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor och en biträdande rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare.
- En gruppintervju med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.⁴

⁴ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20